

Pethe Ferenc iránymutatása illetve tevékenységének hatása napjainkban

Vállalkozások és bukások, újrakezdések és újabb kudarcok törték szakaszokra életét. Mégis: kiapadhatatlan optimizmus jellemezte, olyan fokú optimizmus amely a változások eljövételét a valóságosnál mindig közelebbinek gondolta. Szakírói tevékenységében kamatoztatta a természettudományokban való jártasságát és a külföldön szerzett tapasztalatait, amellyel korát megelőző módon szolgálta az agrárágazat megújítását.

"Állandóbb oszlop, melyet építve magának
Bölsz Írásaiban, mert az örökre megáll,
Míg áldott földjét művelendi kapával, ekével
A Magyar, áldásban lesz Pethe a te neved."

Pethe Ferenc fő művei

Pallérozott mezei gazdaság. I. darab. Sopron, 1805., II. darab. Pozsony, 1908., III. darab. Pécs. 1814.

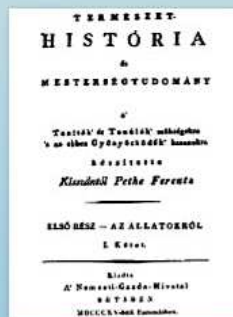
Pestis ragadvány ellen oltalom. Németből magyarra fordította P. F. Bécs, 1814.

Természethistória és mesterségtudomány. Bécs, 1815.

A földművelési kémia gyökere egymásból fojó leczkékben. Anglusból fordította, s jegyzéssel bővítette. Bécs, 1815.

Időpróféta vagy időváltozást jövendölő pókok. Pest, 1816.

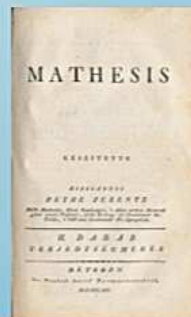
Barom orvos könyv. Kolozsvár, 1827.

Természethistória és mesterségtudomány.
Bécs, 1815

A földművelési kémia gyökere egymásból fojó leczkékben.
Bécs, 1815

Mathesis.
Bécs, 1812

EGERFOOD

Íránymutató magyar kutatók az élelmiszertudományban

“Visszaemlékezés, tanúságok, mértékadó tudományos tevékenység”

I. Évf. 5. szám

Pethe Ferenc
(1763-1832)

Nemzeti Fejlesztési Ügyműködés
www.ujszechenyi.terv.gov.hu
06 69 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Pethe Ferenc

250 éve született Pethe Ferenc, az első magyar gazdasági szaklap szerkesztője. Szakírói tevékenységén túl otthonosan mozgott a természettudományokban, jelentős szerepe volt az agárágazat fejlődésében.

Életpályája

Pethe Ferenc szobra
(Kossuth tér, Vastagh László alkotása)

1796-ban, 33 éves korában érkezett Bécsbe, ahol elvállalta az első magyar gazdasági szaklap, a "Magyar Ujság" (később "Vi'sgálódó Magyar Gazda") szerkesztését. Festetics György felkérésére négy és fél éven át tanított Keszthelyen matematikát, üzemszervezést, mezőgazdasági építészetet, s vezette az akkori tangazdaságot a Georgikonon. 1805-ben jelent meg háromkötetes fő művének a "Pallérozott mezei gazdaság"-nak első kötete, amit 1814-ig követett a másik kettő. 1812-ben adta ki a kétkötetes "Mathesis"-t.

Alighogy elkészült fő műve, 1814. januárjában Bécsben megindította új hetilapját "Nemzeti Gazda" címmel. Alapító tagja lett a Pesten létesülő Magyar Tudós Társaságnak. A "Természethistória" című, 1815-ben kiadott könyve 1817 őszén elnyerte az először kiosztásra kerülő Marczibányi jutalom egyik díját.

1827 decemberében Kolozsvárott "Hazai Híradó" címmel lapot indított, 1831 őszén az újságot eladta, ő maga pedig Szilágysomlyóra költözött. Néhány hónappal később, életének 70. évében, 1832. február 22-ére virradó hajnalon itt halt meg.

1763. március 30-án született Kisszántói Pethe Ferenc Búdszentmihályon (ma: Tiszavasvári), Szabolcs megyében. Szülei elszegényedett parasztsorban élő szijgyártó-földművesek. 18 éves korában ment a Debreceni Református Kollégiumba tanulni, ahol szolgadiákoskodott, azaz ingyenesen tanult. Az intézmény tanárai között több nagytehetségű és műveltségű professzor akadt, akik Pethét is tanították (pl. Hatvani István, Sinai Miklós, Budai Ézsaiás és Csákvári Varjas János).

Debreceni tanulmányait befejezve 1788-ban indult 8 évig tartó európai tanútjának: elsőnek a hollandiai Utrechtbe ment tanulni, majd Angliába, Francia- és Olaszországba, végül Svájcba.

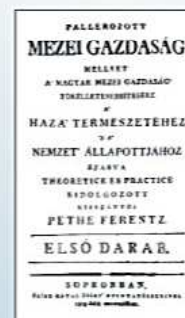
Vi'sgálódó Magyar Gazda
1797

Pethe Ferenc

Tudományos tevékenysége

Akárcsak pályafutása, sokféle ágazott munkássága is. Otthonosan mozgott a természettudományokban, ezen belül is a matematikában, kémiában és a biológiában, Mitterpacher Lajos és Nagyváthy János összefoglaló agrártudományi munkái után az ő könyve fogta át harmadiknak a mezőgazdasági üzemtan egész területét.

Az elsők között ismerte fel a belterjes termelés és üzemszervezés jelentőségét. "Markolj csak keveset, de azt jól megszorítsd; Ne a földet, hanem a munkát szaporítsd" - volt az egyik legtöbbet emlegetett jelszava. Könyvében előbb a talaj tulajdonságáról és a talajművelés kérdéseiről beszél. Behatóan foglalkozik a talaj kémiai szerkezetével, köztük a hazai talajféleségek tulajdonságaival, fontosnak tartotta a talajerőpótlást: a talaj rendszeres trágyázását.

Pallérozott mezei gazdaság kötetei

Az agrártermelés szempontjai szerinti csoportosításban tárgyalta az egyes növényeket (gabona-, takarmánynövények stb.). A hozamok növelésében jelentősnek tartotta a vetőmag gondos kiválasztását. Az elsők között hangoztatta a növényi betegségek ellen való védekezést.

Ismerteti az egyes gabonafélék különböző fajtáit. Sokat foglalkozik a kukoricával, "legelső becsű" növényünknek nevezi, értékeli sokoldalú hasznosíthatóságát, s először beszél Magyarországon a kukorica négyzetes vetéséről. Az ipari és kereskedelmi növények közül részletesen tárgyalja a cirok, a kender, a napraforgó, dohány, mustár, repce, sáfrány, rizs egyes fajtáit és termesztésük különböző módjait.

Nagy gonddal dolgozta ki "termésváltoztató", azaz: vetésforgó rendszereit. Közülük legnagyobb hírnevű az ún. tízszakasos forduló lett, amit még a német Albert Thaer is "musterhaft"-nak (mintaszerűnek, példásnak) nevezett. Mint vetésforgója is mutatja, nagy szerepet tulajdonított a megfelelő arányú és korszerű színvonalú takarmánytermesztésnek